

J E L E N K Ö R.

66. szám.

Pest szombat augustus 17dikén.

1833.

Foglalat: Magyar és Erdélyország (RRink folytatott orsz. tanácskozási: a' legelő-osztályozásról 's illetőségről; a' m. kir. nyugpénz-intézet állapotja 's újabb határozati; m. kir. helytartósági előmozdítások; Gyapjuárbeli kinézése). Anglia (a' keletindiai részvényesek indítványi. A' felső 's alsóház jul. 29 's 31iki ülése; a' Napiert pártoló Sussex hg: Conferentia). Franciaország (Berry hgné követelt protestatiója; a' Moniteur hirei; Nevers, Cette 's Nimes békétlenkedik; Bonaparte Lajos 2 levéltöredéki 's a' t.). Belgium (a' belga Moniteur 's Indépendant a' Conferentiáról). Portugália (francia 's angol hírek Porto- 's Lissabonról). Amerika (Guatemala; Natchezi hírek Liberia és Monrovia szabad neger szállítványokról). Törökország (a' Szultán 's angol kir. ajándéka). Elegy. Legujabb. Gabonaár. Pénzkelet.

MAGYAR ÉS ERDÉLYORSZÁG.

Pozsony. A' legelő-osztályozás, melyről már mult levelünkben emlékezünk, RRinknek e' napokbeli folyvást tartott orsz. üléseikben következőleg határozott el: Terjedékre nézve olly határ, mellynek $\frac{1}{3}$ dát cserjés vagy erdős legelők teszik (az 1807: 21ik t. cz. serélme nélkül), a' bőséges-, ollyan pedig, mellynek ugyan hasonló legelők a' mondott $\frac{1}{3}$ nál kevesebbet foglalják el, de azért gazdaság-folytatásra elég alkalmasok, az elégséges legelőjü földek sorába tartozik. Minőségre nézve 6 osztály állapított: 1ső a' sik és könnyü szántatú földeket, 2ik az ugyanszántható de már dombos 's halmosakat, 3ik a' cserjés vagy erdőselet, 4ik a' mocsáros vagy székeseket, 5ik a' homokos és kavicsosakat, 6ik pedig a' sziklásakat foglalja magában. Mennyiségre nézve, hol elkülönzés divatoz, ott minden jobbágytelekre legelőül juthat legfeljebb 16, 's legalább 4 hold 1200 □ öllel számítva, 's ekép a' kisebb állományokra nézve is aránylag. Hol tehát szokás és gazdálkodási tekintetből, vagy divatozó marhatenyésztés miatt több legelő kívántatik és van is, ott minőségre nézve minden jobbágytelekhöz az 1ső 's 2ik osztályfajból 8 hold, a' 3ik 's 4ikből 12, az 5ik 's 6ikből végre 16 hold legelő osztassék; hol pedig a' gazdálkodhatás takarékosb, a' hátár kisebb, legelője azonban nem hibázik, ott minden telekre az 1ső 's 2ik osztályfajból 4 hold, a' 3ik 's 4ikből 6, az 5ik 's 6ikből végre 8 hold legelő adassék. Csongrád, Békes és Csanád megyékben, hol a' jobbágytelki állomány sokkal terjedelmesb, minden illyes telekhöz 22 hold legelő és pedig a' javát 1200, silányát pedig 1300 □ ölével számítva, fog járulni. A' legelésre épen használatlan térföldek mind-

ezekből kizáratnak. Ha pedig a' nevezett megyék némelly tájain ennyi legelő nem lenne kiosztható, ugy ollyas helyeken a' mondott 22 hold 16ra szállíttathatik. Temes, Krassó és Torontalra nézve már el levén a' legelői arány határozva, az eddigi szokás mind a' legelők 's rendes javak mind a' többi telekfelüli vagy szorgalmi járadék-földek iránt ezentulra is megállapittatik. Plebanusoknak vagy akármelly vallás lelki sáfárinak egy egész, kántorok és jegyzőknek pedig félteleknyi legelő-járandóság fog mindenütt adatni; de a' hol már különben is ennyinél több legelő-hásonvételt birnak, ott ehöz képest arányozva. 8 zsellér egy telektől járó legelőt kaphat. Itt vége levén a' 3ik §nak, aug. 12kén a' 4ik vétetett elő „a' jobbágyi fáizásjusáról“, 's erre nézve szótöbbséggel az orsz. küldöttség szerkezete fogadtatott el, melly szerint hol eddigi szokás ugy hozza magával, valamig az uraság erdejében száraz és lehullott galyak (ágbog) vannak, ezeket, — későbbben pedig az uraság részire levágott fák tőkét, galyait, szóval rőzséjít, cseplyés erdőbül pedig magát a' törzsököt is használhatja az alattvalóság tűzifául.

A' m. k. nyugpénz-intézeti biztosság Budán jul. 28kán tartá rendelet szerinti fél-évi ülését Komáromy Péter ur kir. tanácsnok 's m. k. helytartó-tanácsi kancellaria-igazgató előülte alatt. Az előterjesztett adatok szerint, jelenleg az intézet valóságos tagjai levonva közülök 1797 vagyis az intézet felállta óta elhunyt, kilépett, vagy kitörült 569 tagot, mindössze 1453ra mennek, de már 2 osztályra különözve, az első száma 1427, a' második vagy is ujon behozott osztálybelieké pedig 26; a' rendelet szerint kiadandó nyugpénzt huzza 35 tag, 242 özvegy 's 40 szülétlen árva; az intézet tökepénze, betudván a' kir. kincstárnál levő

's $2\frac{1}{2}$ pCtet kamatozó 122,038 fr. 's 31 krt, 670,661 fr. 's 25 krból áll. Minthogy azonban a' most folyó esztendő első felében kiadott nyugpénzi költségek 36,635 fr. 's 7 kra rugtanak, a' bevétel pedig csak 28,341 fr. 's 11 kra, 's így a' fogyaték 8293 fr. 's 56 kra megy, ennél fogva az említett félevi nyugpénzek egyedül a' már különben is megkevesített 25 pCtes levonási osztalékokkal (quotiensekkel) pótolhatók ki: tehát jónak találta az intézeti biztosság addig is, míg a' munkában levő intézeti újabb szabályozás létre jutandhatna, ideigleni javításul legalább a' mennyire telhetik, az intézet ez iránt felszólított tagjainak egyezési hozzájárulásokkal, elhatározni: 1.) Hogy ezután a' felvétendő tagok egészsége iránti próbaidő, több más illy czélú intézetek példája után, a' felvétel idejétől számítva 3 esztendőre terjesztessék ki, minthogy eddigi tapasztalás szerint a' felvállalt tagok, ámbár rendeltetés szerinti bizonyítvány-levelekkel tanúsíták egészséges állapotjukat, még is alig telt el éve beléptük idejének, midőn már is az intézet nem csekély terhére elhaltanak. 2.) Hogy ezentúl az első osztálybeli tagok éves betétele 16 frul 24re, a' 2ik osztálybelieké pedig 8rul 12re emeltessék 1834 jan. 1sőjétől kezdve. — A' nagym. m. kir. Helytartó-tanács a' pol. fund. Ügyigazgatásnál Ferenczy Jánosnak csákovai ügyésszé történt kinevezésével megürült lajstromzói hivatalra Lovász József ugyan e' tisztségi első irnokot, ennek helyébe pedig Páczyány Ferencz fizetéstelen concept. practicanst nevezé ki jó tulajdonik 's hiv. szolgálatik tekintetiből.

Budapest: Londoni hírek szerint e' f. eszt. júliusi gyapju-árveréskor tetemesen felfokkolt ott a' gyapju ára, mivel mind a' rakományokban, mind a' kéznüvesek kezei közt igen kevés a' gyapju. Ez uttal mindössze 4,400 ball gyapju bocsátatott árverési eladásra 's e' mennyiségből 2,830 ball ausztriai gyapju vala, mellynek természetesen nagyobb része magyar. Az ausztriai legfinomabbat 50, általánosan pedig 40—45 pcenttel fizették drágábban mint tavaly. A' spanyol 's egyéb gyapjufajok nem keltek olly jó áron. Általánosan Németországban főképen Würtembergben a' szarvas-marha 's birka ára nagyon süllyedt, leginkább kevés szénatermés miatt, úgy

hogy Párisban 10 franczal lejjebb szállott a' marhahus mázsája. Ki tehát hazai gazdáink közül számos birkát telettethet ki az idén, minden mostani előjelenségeknél fogva ereszénye duzzasztására biztosan tarthat számot.

A N G L I A.

Keletindiai kötelezvények birtokosi rendkívüli gyűlést tartottak a' keletindiai társaság épületében jul. 26ikán, hogy az alsóházi biztosság által a' társaságot illető billre tett javításokat vagy csak változtatásokat vizsgálat alá vegyék: Majoribanks ur, mint előlülő, jelenté, hogy a' directorok széke ezen így módosított billnek némelly részei ellen előterjesztést kíván az alsóház elejébe bocsátani 's az ezt magában foglaló kérelem teszi a' jelen tanakodás tárgyát. A' kérelem fő nehézségei közé tartoznak: hogy a' bill által a' társaság directorainak minden tette minden főlebbvitel nélkül az ugynevezett „keletindiai ellenőrség“ végzetei alá vettetik. A' directorok megengedik, hogy ha két testség részesül valamely törvényhatóság gyakorlatában, az egyiknek szükségképen némi felügyelő hatalommal kell birni a' másik felett; de mind e' mellett a' felebbvitelt az ellenőrségi hivataltól a' parlament mindkét házához nyitva kívánják tartatni, 's ha a' dolog, mellyben t. i. felebbvitel történik, politikai és titoktermészetű, azt egy parlamenti titkos biztosság elejébe utasítani. — Továbbá panaszkodnak a' papi intézetek szaporittatása ellen Indiában. Ezelőtt ezek, úgy mondják, a' társaságnak nem kerültek évenként többé 1 laknál 's 66,363 rupiánál; most, ha t. i. az egy püspök helyett 3 hozatnék be 's hozzájuk még 8 scot-egyházi káplán; a' költség 2 lakra 's 809,000 rupiára menne, a' nélkül hogy e' költség 's hivatalszaporításra legkisebb szükség is mutatkoznék; az igazgatók e' helyett inkább egy általános oktatás- és nevelési rendszert akarnak Indiában létre hozatni, 's t. eff. — Poynder ur, egyike a' részvényeseknek, a' püspöki székek szaporittatása mellett szól, mivel úgy mond, a' halmozott hivatali foglalatosságban tíz év alatt már négy püspök halt meg Indiában. — Ellenben Brydges ur megjegyze, hogy most ollyan időben élünk, midőn a' kábáság és képmutatás a' vallás nimbusába leplezve szeret dolyfösködni 's

magát fontossá tenni; midőn ő a' társaság-nál hivatalba lépett, akkor egész Indiában nem vala több három európai szertartásu papnál, 's a' nép semmivel sem volt rosszabb akkor, mint most; ha eső gyanánt fognak is a' püspökök India földére hullani, még sem fogják azok a' föld tólakosságát megtéríteni.

— Forbes ur az egész bill, de annak főleg azon pontja ellen protestál, melly megengedi, hogy Angliából ügyvédek 's ügyvezérek csődülhessenek minden szám 's a' directorok engedelmé nélkül Indiába. Ennek, úgy mond, más következése nem lehet, mint hogy a' legaljasabb 's otthon élni nem tudó fekete-kabátosak seregestül mennek majd a' békes népség közzé 's ott pört és czivakodást gerjesztenek. Mentse meg isten Indiát, úgy mond erre doctor Gilchrist, minden csapástól, de leginkább a' püspöknyájtól 's ügyészcsordától. Végre a' javasolt kérelem az egy Poynder ellenkezése mellett közmegegyezéssel elfogadtatott.

A' felsőház jul. 29iki ülése 's ebben az irlandi billnek tovább haladása nem nyújt semmi érdekes hirt; a' bill mint tudjuk, 30ikán, 54 szótöbbséggel harmadszor is felolvasztatott 's elfogadtatott. A' rajta tett módosításoknak egyike sem létegi. Az alsóház 29iki ülését leginkább O'Connell patvarkodása foglala el, ki a' londoni ujságokat, különösen a' Times t, idézet 's fenyték alá kívánja vonatni, mivel hiányos, sőt szántsándékkal elesavart tudósításokat adnak a' parlamenti beszédekről, 's különösen az övéiről. Ő azt akarja, hogy semmi, vagy helyes tudósítások adassanak; az ujságírók semmi jog és törvény által fel hatalmazva nincsenek a' parlamenti dolgok közölhetésire, 's ő, ha elégtételt nem nyer, azt fogja kívánni, hogy a' nézők 's közöttük az ujságtudósítók a' ház karzatiból tiltassanak el, mire minden tagnak hatalma van. — Aume és Peel és lord Althorp, több más tagon kívül, kelnek fel az ujságírók mellett 's azon nyilatkozással, hogy a' parlamenti dolgok eddig kielégítőleg voltak az ujságokban adatva, hogy ezt azon 40—50, nagy résziut hivatal 's characterrel bíró emberektől, kik az ujságírókat tudósítani szokták, ezután is várni lehet, 's így külön, meghatalmazott referenst tenni nem szükség, de

nem is tanácsos. A' tisztelt tag kirekesztheti ugyan ezeket a' ház karzatiból, erre a' ház hatalma 's eddigi rendtörvénye neki just ad; de fontolja meg a' következéseket: a' publicumot, az angol publicumot t. i., részletes, minél teljesebb tudósítások nélkül hagyni nem lehet, se pedig egyik ujságot a' közös engedménytől megfosztani. Ha méltó panasza van a' tisztelt tagnak, azt kevés időre egy másik ujság, vagy maga a' panaszolt, már a' publicum kíváncsisága 's igazságszeretete miatt is, bizonynyal el fogja osztatni. — Szavazatra kerülvén a' dolog, O'Connell indítványa 153 szóval 48 szó ellen visszavetett; de alig nyitak meg ismét a' karzatok, O'Connell a' szónokhoz fordult: Speaker ur, úgy mond, nekem ugy tetszik, idegenek vannak a' karzaton . . . 's a' speaker nyomban minden nem-tagot kiutasított. Azonban más nap, kinyilatkoztatá O'Connell, hogy a' Times tudósítóinak ez napi nyilatkozására, melly teljes és részrehajlatlan közleményeket ígér, tegnapi szándékától eláll 's a' nézőket a' karzatokon meghagyja. — Ez után a' Keletindiát illető bill jöve ismét elő, jelesül annak a' kárpótlási summát érdeklő cikkelye, de a' melly felén támadt vitatkozás ez nap nem ért véget.

31ikén a' nevezett tárgy folytattatván, Wilmot urnak azon indítványa, hogy az ültetvényeseknek ne 20, hanem csak 15 millió font adassék kárpótlécul, leginkább Stanley urnak azon sürgetésére, hogy e' pont már a' resolútiók alkalmakor elv gyanánt vala elfogadva, visszavetett, 27 szónál több nem esvén mellette. Buxton urnak egy más javaslata, hogy t. i. 20 millió adassék ugyan, de a' summának fele csak akkor, midőn már a' rabszolgák valóban fel lesznek szabadítva, — minthogy ezt a' gyarmatiak mindenkép fogják hátráltatni akarni, — 197 szótöbbséggel mellőztetett el 93 ellen. Most a' billnek egyéb záradéki is keresztül mentek már 's a' tudósítás felolvasztatása napjaul a' legközelebbi péntek, aug. 21ka, határoztatott. — Sussex kir. herczeg előlölője volt egy gyülekezetnek, melly jul. 27ikén a' London városához nevezett vendéglőben (Tavern) olly végből gyült össze, hogy csodálatát 's hazafiúi örömet Napier kapitány 's portugáli vice-admiral győzödelmén kifejezze. A' ka-

pitány, így szolt a' herczeg, Portugália emancipatioját bevégezte; 's mi igen nagy fájdalommal értettük, hogy az admirali hivatal kötelességének ismérte, e' jeles tisztet a' had névsorából kitörlení. Egyik czélja gyülekezetünknek, kérni Ö Felségét, hogy neki előbbi rangját egy olly (az angol) szolgálatban hagyja meg, mellynek ő mindig díszére volt ugyan, de soha sem inkább, mint most. — A' herczeget e' tettéért a' jul. 30i-ki ülésben marquis Londonderry 's lord Holland megrovák, de ő azzal mentégeté magát, hogy szándéka nem a' király által kinyilatkoztatott nem-avatkozás gáncsolása, hanem egyedül Napier characterének 's jeles tétének elismerése volt. — Lord Ellenborough a' felsőház jegyzőkönyvébe protestatiót iktatott az irlandi egyházi reformbill ellen. — Báró Verstolk, Dedel, Bülow, Wessenberg; 's Lieven, Talleyrand és Eszterházy herczegek jul. 30ikán délután ismét több óra-hosszig dolgoztak lord Palmerstonnal a' külügyek hivatalánál Belgium ügye felett. Ugyanaz nap a' török ügyvivő, Maurojeni ur, is értekezett lord Palmerstonnal.

FRANCZIAORSZÁG.

A' Gazette de France a' berryi hgnének egy ügy nevezett protestatioját közli, mellyet az még a' blayei fellegvárban voltakor, jun. 8ikán juttatott bizonyos marquis Aimar de Dampierre kezébe, 's ez csak most küldé be a' nevezett ujság hivatalához. E' protestatiónak eleje és vége imigy következik: V. Henriknek anyja, 's minden egyéb támasz nélkül, mint mellyet az ő szerencsétlensége 's jó jogai adának, jöttem Franciaországba, hogy az ország tetemes inségeinek a' törvényes hatalom 's a' rend és állandóság helyre állittatása által, — ezek levén t. i. a' nemzetek nyugalmának 's jóllétének szükséges zálogai — véget vessek. Árulás által el'enségim kezébe juttatva, 's olly személyek által, kik jónál egyebet nem tapasztaltak tőlem, foglyul tartatva és húzamosan sanyargatva: szántam háladatlanságukat 's békével türtem a' rosszakat, mellyekkel elhalmoztanak; de én szünetlenül fogok egy olly gyermek jusainak bitorlása ellen protestálni, mellynek védelmire e' személyeket az igazság, vérség, becsület 's főkép az eskü szentsége kötelezék. Köszönöm a' Francziák-

nak a' jó indulat és ragaszkodás azon számos jelét, mellyet irántam mutattak; azoknak emlékezete soha sem fog szívemből kioldni. — Akármilly lesz a' jövendő, mellyet a' gondviselés fiamnak szánt: Franciaországot szeretni, szorgalmát 's életét az azon ejtett sebek orvoslatira szentelni, azt ohajtani, hogy az, bár ha ugy akarja is a' végzet, még ő nélküle is, boldog legyen: ezek lesznek mindenkor az ő érzelmei 's ohajtási, ezek az enyéim. A' Francziák igaz szabadsággal csak törvényes (légitim) uralkodók alatt éltek; a' nagy Henrik neve 's rényei örökösét illetendi annak kormányzatát folytatni 's megvalósítani azt, a' mit Franciaországnak ő ígért. A' blayei fellegvárban, junius 7ikén 1833. Aláírva: Maria Carolina.

A' Moniteur ezt írja augustus 4ikén: Egy idő óta a' követkamarának feloszlattatása volt köz vetekedési tárgy. Sokan hitték, hogy a' kormány e' feloszlatást eltökélé. E' hir alaptalan. A' kormánynak semmi oka sincs megrövidíteni törvényes időszakát egy olly kamarának, melly a' monarchiát 's az 1830iki (julius-revolutiobeli) chartát olly hathatólag gyámolította. — Ugyancsak a' Moniteur adja e' következő nyilatkozást is: Miután e' fővárosnak több ujsága azt közlé hirül, hogy spanyol infans 's Luccai herczeg Ö kir. Magassága Németországban a' protestans hitvallásra tért: mi (a' Moniteur t. i.) Ö kir. Magasságának párisi követsége által fel vagyunk hatalmazva, kinyilatkoztatni, hogy e' hirnek épen semmi alapja sincs. — Hire volt Párisban, hogy a' polytechnica iskola, melly olly sok ifju hőst adott a' juliusi revolúciónak, de adott a' juniusi lázadásnak is, — Blois-ba, vagy más megyevárosba fog általtétetni, hogy a' republicai szellem, melly nevendékeiben létez, valamennyire csüggedjen 's csilapíttassék. Az oppositio színét viselő ujságok e' gyanított rendszabást erősen gáncsolják, mint barbariest 's a' nagy hirü intézet végképi megrontatására czélzót, minthogy annak mostani legjelesb professorai nem fognak Párisból elmenni akarni. — A' Quotidienne a' berryi hgné fenközlött protestatióját nem hiszi hitelesnek.

Neversben jul. 18ikán kártékony zavar történt: a' pap t. i. egy halott-temetést oda

hagyott, mivel koporsóját 3szinü zászlóval diszesíték. Felbőszült e' türedelmetlenségen a' nép 's 3 ezer közüle nem csak a' papházat, hanem a' püspöklakot is feldulá, a' rendállapításra jött katonaságot közáporral köszönté, úgy hogy a' megyeispán, a' kormányzó general, 's a' biró segédestül is megsebesítettek. A' nemz. őrség felszólított 's a' pap kénytelen volt a' várost elhagyni. Cetteben pedig a' Carlistaság zavargott, 18 jelesbje el is fogatott, a' harmonie-clubb bezáratott 's a' marseillaise 's parisienne-n kívül minden polit. dal-zengés eltiltatott. Nimesben hasonló dulás volt, mellyben több veszté életét. — Ratisbonne gazdag izraelita banquier-t a' király strassburgi biró-segédde nevezé jeles tulajdonira nézve, mi nem csak a' türedekem, hanem a' politikai jusok minden polgárra ható tökéletes egyenlősége barátinak is nagy örömet okozott. — Arzeu várost 's igen jeles révpártot (Orántól 12 mflndnyire) Desmichels gen. elfoglalta 's két ezer főnyi őrséggel rakta meg jul. 4ikén, innen Mostaganimba szándékozik. — Még a' samarasnék is 3szinü lepellel boríták be jul. fogytán füleseiket. — A' kormány szerződésre lépett 1,500 ezer bomba 's algyugolyó-szállítás végett Lyonba az e' táji várak részire.

Két levelét közlik a' hirlapok Bonaparte Napoleon Lajosnak (a' st. Leui gróf fiának) egyik töredéke imez: E' levél épen a' császár képszoarának a' Vendome-oszlopra ujdón emeltetésekor jut Kegyed kezeibe; milly fájdalmas nem lehetnem ott jelen! De hogyan? épen azon férfiak, kik dicsőségét legjobban ostromlák 's jótékony terveit megtagadták, ugyan azok, kik az övével épen ellenkező pályát követnek, épen azok kívánják most, e' nagy ember iránti csudálatjokat őszintének tartatni. Célja e' késő érdemisméretnek az, hogy ők ez által egy pillanatnyira önviséletjüket akarnák elfelejtetni reméllvén, hogy az ő dicső képe popularitási szint vonand rájuk. — Másik a' schweizi lengyel comitéhez szól jul. 15ikéről 's illy tartalma: Mivel Schweizban egy aláírást nyitottak a' vendégszerető földet kereső Lengyelek számára, ennél fogva küldök Kegyednek egy aranyozott ezüst chatoulle-t, mellyet Napoleon császártól kaptam ajándécul. Kérem Kegyedet, játszassa ki azt egy

lotteria által 's jövedelmét a' választottság pénztárának küldje meg. Arenenberg (Thurgau canton): Buonaparte Lajos Napoleon.

B E L G I U M.

A' belga Moniteur ezt írja e' hónap 2ikáról: Néhány ujság azon hirt terjesztgeti, hogy a' mi meghatalmazottink nem hivatalosan bocsáttattak be 's vesznek részt a' londoni conferentia munkálatiban. Mi fel vagyunk hatalmazva, kinyilatkoztatni, hogy a' király meghatalmazotti meg valának hiva azon conferentia kebelébe; hogy ők ott mint a' Belgák királyának felhatalmazotti fogadtattak, 's a' hollandi kir. hatalmazottakkal mindenben egy lábón állottak. — Az Indépendant pedig ezt mondja: Londoni levelek után, mellyek csak tegnap érkeztek kezünkhöz, ismételjük azt, hogy azon leendő iromány, melly a' Hollandia 's Belgium közötti végegyezést foglalandja magában, még nincs feltéve. Bizonyossággal ismételjük azt is, hogy a' Schelde és közös adósság iránti pontok még nincsenek megállapítva. — A' király a' brabanti herczeg (koronaörökös) születése alkalmával több száz katonának a' rájuk kimondott fenytéket félben v. egészben elengedé.

P O R T U G Á L I A.

A' párisi Moniteur augusznak se 4ikén se 5ikén nem közlötte még azon telegraphi hirt Brestből, melly szerint mint a' Journal des Débats aug. 3ikán írta, marquis Loulé ide Lissabon bevételének híret hozta volna. Maga a' marquis sem érkezett még aug. 4ikeig Párisba, de ezt az itteni ujságok abból magyaráztatják, hogy neki ott, a' Portugáliában, honnan jó, uralkodó cholera miatt rövid ideig legalább veszteglenie kell. A' Journal des Débats aug. 5ikén írja, hogy a' gőzhajó (tehát nem lineahajó), melly a' marquist Brestbe hozá, onnan azonnal Angliába evezett el. Ugyanazon ujság mint bizonyost mondja azt is, hogy dom Pedro jul. 27ikén elhagyta Portot 's Lissabonba ment, hol jul. 25ike óta csakugyan a' constitucionális zászló lobogott. — Londonban aug. 2ikán még nem tudák Lissabon bevételét; azonban egy innen e' napon estve 7 és fél órakor indult levél (az allg. Zeitungban) azt mondja, hogy itt a' börse bezártakor hire terjedett Lissabon bevételének, melly a' lis-

saboni gőzhajó által jött 's melly szerint e' város jul. 24ikén (a' telegraphi hir 25iket monda) került a' constitutionalisok kezére. E' hirre a' portugáli papirosbees nagyon emelkedett. — A' Porto alatti jul. 25iki ütközetről köv. közelebbi tudósítást ad az African, melly mint tudjuk, ugyanaz nap estvéjén hagyá el a' várost: E' nap, reggeli 5 órakor egész tüzzel támadá meg a' migueli had marsal Bourmont vezérlete alatt Porto sánczait. A' legelső rohanás a' vanzelleri kastély közelében esett olly végből, hogy a' Lordelloba vezető utat a' támadók megnyithassák. 9 órakor a' város keleti részén álló védvonal is megtámadtatott. A' csata mind két részről vitézül folyt. 12 óra felé megszűnt a' támadók álgyszata, 's ezek csak puskaszóval folytatók a' harczot, mig végre Bourmont kénytelen lett nagy veszteséggel (mint mondják, 1,500ig menővel) visszavonulni. Azonban a' constitutionalisok vesztesége sem kevesebb. Ezek közül különösen sok angol tiszt esett el, névszerint Cotter ezredes, az irlandi csapat vezére. A' migueli részről magának Bourmont-nak is elesett egyik fia (a' Globe szerint mind a' kettő). Minthogy African gőzhajó mingyárt a' csata végeztével elhagyá Portot, bizonyos tudósításokat nem hozhatott. Azonban ugyancsak jul. 25ike estvejéről imez levelét hozá gen. Saldanhának, mellyet ez mingyárt csata után a' császár jelenlétében irt Borges urhoz Londonba: „Drága barátom, a' gőzhajó éppen most indul, 's csak annyit van időm jelenteni az urnak, hogy a' francia generálokat keményen megleczkéztem. — Mi tisztekben sokat veszítettünk. D. Fernando segéd tisztemet a' lovasság utolsó tüzeltekor mellettem lövék agyon. Ezt a' császár jelenlétében írom 's még fedve porral 's csataszennyel. Nincs időm, többet írni. Isten tartsa az urat! Saldanha. E' levelet igen megnyugtatónak tekintik az angol ujságok 's a' Globe még azon hirt rekeszti hozzá, hogy jul. 25ike estvején nem hívék Portóban, hogy a' miguelisták legalább a' következett egy pár nap alatt újra megtámadják Oportot. — Lissabon bevételéről pedig, addig is mig közelebb tudósítások érkeznek, ezt írja a' Journal de Paris aug. 5ikén: Loulé ur, ki

egy gőzhajón érkezett Brestbe, jelenti, hogy a' constitutionalisok minden csata nélkül mentek Lissabonba 's itt igen jól fogadtattak. Bourmont (25ikén) öt izben rohant Portonak, de semmivé lett. — A' Journal des Débats pedig egy madriti levél után a' következő híreket adja, mellyek jul. 24ikén reggeli 4 órakor indultak volna Lissabonból: Városunk őrizete tegnap, general Tellez-Jordao vezérlete alatt kiindult a' constitutionalisok ellen, kik general Villaflo alatt Setubal felől, (mellyet Villaflo már jul. 22ikén elfoglalt), mintegy 600an (?) közeledtek. Mihelyt azonban ezeket megpillanták, a' miguelisták megfutottak, 's generaljokat, ki őket egybe akará gyűjteni, bajonettekkel agyon szúrák. General Villaflo ma várjuk közünkbe. — Ezen híreket, mint a' des Débats mondja, a' bayonnei (spanyol határszéli) telegraph is erősíti azon melléklettel, hogy a' város, t. i. Lissabon, bevételé után egy utolsó ütközet esett a' Tajo jobb partján. Hg Cadavalt, ugymondák, Lissabon utcáin ölték v. gyilkolták meg. —

S C H W E I Z.

Schwyz és Basel cantonokban véres összeütközések történtek az ottani politikai pártok, jelesül a' két anya-canton 's az azoktól elszakadt új cantonok (külső Schwyz és Basel-vidék) fegyveresi között; az Ó-Schwyziak különösen megrakaták mintegy 500 emberrel Kűsnachtot; a' Baseliak pedig egy követelt megtámadás visszanyomtatására 800 embert 's 8 álgut küldöttek ki a' vidékiek ellen, de kiket ezek a' közöttük tartózkodó lengyel katonák segedelmivel egész a' város kapujaig visszavertek, több tisztöket 's legényöket leölvén vagy megsebesítvén. A' szövetséggyűlés az országos béke és eddigi végzetei fentartására Basel városa és vidéke megrakatását végzé a' folyó augustus 4ikén, 's e' végre a' szövetség hadi erejéből 10,000 embert rendelt; Schwyz iránt augustus 6ikáig még határozást nem tett. A' szövetségi seregek fő része most Luzern és Kűsnacht mellett áll, 's ez utóbbi helyről a' cantoni fegyveresek eloszlottak. Basel, mint hallik, nem fogja magát a' szövetségi hadi erő beléptének ellenszegezni. Az említett csatabeli veszteség a' váro-

siak részéről 100—150 emberre megy holtakban. A' vidékieknek különösen álgyuikat is Lengyelek igazgatták.

A M E R I K A.

Közép-amerikának Guatimalában egybe-
gyült congressusa maj. 26ikán egy határozatot hirdettete ki, melly szerint ezentul az egész respublicában minden hitfelekezetnek szabad vallási gyakorlás engedtetik, minden vallás-elsőbbségi jus, és a' gyakorlás ellen divatozott törvények eltörlesztésével. Tampicoban a' cholera jun. elején kiütvén később olly dühösséggel pusztított, hogy 4—5000 szamu lakosság közül naponta száznál is több halt el; egy francia hajó, melly épen az ottani kikötőben talált tartózkodni, egyen kívül minden embereit elveszté. — A' Liberiában (Afrika nyugoti partján) megtelepült amerikai néger-gyarmatról elannyira kedvező hírek terjengenek, hogy azok után Éjszakamerika méltán reménylheti a' még keblében bolyongó többi néger-hadaktól is, mint nyugtalan férgektől, megszabadulhatását. Natchezből a' szabad négerök két küldöttet utasítván az említett Liberia gyarmatba, ezek onnan olly kecsegtető híreket hozának vissza ez uj szállítvány állapotjáról, hogy már most közösen ohajtozik az egész fekete faj hozzájuk általvándorolni. „Hajónk jun. 30ikán köte ki Monroviában, így szól a' küldöttek hivatalos előadása, s három egész hétig e' gyarmatban mulattunk alatt elég alkalmuuk volt annak állapotját körülményesen kitudakozni. Alig maradt egy két szállás (tanya v. telep) mellyet meg nem látogatánk. Mindenütt, a' merre csak fordulánk, legnagyobb örömmel s megelőző nyájassággal fogadának, mint testvériket, eltávoztunkkor pedig olly vendégszerető bánással, melly minden várakozásukat felülmult. Őket a' függetlenség és szabadság szelleme lelkesíti, millyent Amerikában soha sem tapasztalánk; jólétre sokkal fennebb állnak miut bármelley amerikai szabad néger ivadék, s mindnyája érzi hogy van hazája, még pedig se fejtől se szerecsentől nem félhető hazája! büszkeséggel mondják hogy urat nem ismernek, szomszédiknál hatalmasbak, s törvényeik vannak, mellyeket egyedül magok alkotának. Mi mióta ide visszatértünk, a' legelőbbkelő szabad négerök házáit látogatók

meg Newyork és Philadelphiában; de lel-künkre mondhatjuk, azok egyikét sem találtuk olly gazdagon olly bőségben ellátva mindennel, mint Monroviában sokét. Ott a' szobapadlatok szőnyeggel vonottak, s minden egyéb butor vagyosság, tisztaság s kényelemre utal. Iskola-intézetük 5 van, a' tanításmóddal s tanulók ügyekezettel igen meg valánk elégedve; de mind ezeknél fűrkészebb kíváncsisággal vágyakozánk kitudni a' nép erkölcsiségét s örömmel bizonyíthatjuk, hogy ott mulattunk közben csak egyetlenegy ittasra akadhatánk; a' vasárnapot szenten megülük s egyikünk egy illyes napon több százra menő figyelmes és csinos öltözetű gyülekezet előtt beszédet is tartott. Csak kettő találkozott, ki a' gyarmat helyzetével nem látszott elégedve, de felhordott panaszikból kivevők, hogy mindketten nyugtalanok s zavargók nem meggyőződés hanem természetüknél fogva. Caldwell és Millsburgh tartomány olly termékeny mint a' mi Mississippi tájunk; bors, buza, rizs, czukor, sáfrány, kávé, citrom, burgonya, dinnye s egyéb ültetvényt nagy bőségben terem; szarvas- és apró-marhájok több mint eleinte hihetők. A' népség mindennütt egészséges, főkép ott szülött gyermekeik; égaljuk kellemes, a' legnagyobb hőség mellyet éreznk, nem volt nagyobb mint Natchez vidékin 7berben lenni szokott. Ha mások beszélék vala e' jólétet előttünk, aligha hihetők, s így nem is csudáljuk, ha polgártársink e' tudósításunkat nagyítottnak gyantják. Kivánjuk lássák maguk s itéljenek. Mi meg vagyunk róla győződve, hogy ott a' szabadság s függetlenség szellemében minden néger tisztább erkölcsiségre s vagyonságra vergődhetik, mint itten vagy akárhol másutt. Csak ott élhet a' néger szabadon! s hol szabadság uralkodik, ott legyen Hazánk!“ Ezen igyekezetük az amerikai szabad négerfajoknak nem várt szerencsét áraszt Éjszakamerika déli statusira, mint hogy általa szép szerivel menekszenek meg azon veszélyektől, mellyek első jelenségi már is eleve mutatkoztak, s mivel Anglia is hasonló felszabadított telepítést szándékozik Afrikában létesíteni, valahára egy kis kárpotlást nyerend e' világ rész azon rab-szolgaként elhurczolt elorzott tömérdek né-

pért, melly után századok óta siránkozik. Ezen új lakosi egyebütt már munkásság és civilisatiohoz szokva, hamarébb fognak itt magoktól önállásra 's országásra fejlődhetni, mint másutt akárhol a' térítő (missionarius) sergek által vezérelt csoportok. — A' mennyire kedvesek lehetnek Afrika 's Amerika civilisatioja barátinak e' hírek, annyira szomorítók mások, mellyek Párisba érkezett levelek után a' déli respublicákat ismét felzendülteknek állítják. Ugyan is Mexicoban a' pap-és spanyol-párt, melly még nem veszté reményét, hogy Santannát ismét megbuktassa 's egy spanyol hget emelhessen trónra, megvesztegetés által annyira szaporítá felekezetét, hogy jun. 21kán közel a' fővároshoz egy kis tettetett lázadást ütve, midőn Santanna azt rögtön elnyomni sietne, utközben sergeit megtámadják, szétverik, 's őt magát is elfogva magokkal hurezolják. Azonban gen. Arago Santanna barátja e' történetről még jókor értesítve tüstént elfogató a' pártosak előbbkelő nemzetségeik fejeit, kiket a' fővárosban kinyomozhatott 's rettenetes bosszuval fenyegetődzött, ha Santannát tüstént szabadon nem bocsátának. A' fenyegetésnek kívánt sikere lőn, ugyan is jun. 14ikén a' generalt csakugyan szabadon bocsáták a' fővárosba vissza.

TÖRÖKORSZÁG.

Az nap, mellyen gr. Orloff rendkívüli követ utnak indult, adatott a' nagy-ur három példányt gyémantokba foglalt arczképéből az orosz követnek, Buteneff urnak által; egyike, t. i. a' legdrágábbik ezekből gróf Orloffnak, másika magának Buteneff urnak, harmadika orosz viceadmiral Lazareffnek vala szánva; 's minthogy csak most készülhettek el, Buteneff ur megkérte azoknak kézhez juttatásokra. — Jul. 18ikán Malabar, angol lineahajó, futott a' konstantinápolyi kikötőbe, husz réz (ércz) álgjut hozván magával, mellyeket az angol király küldött a' szultánnak ajándékol. Ezen, igen

szép művű álgjuk a' szerálj-ormon fognak felállíttatni, a' régi nagy-urilak közelében. — 20ikán angol viceadmiral Malcolm (a' földközi tengerről) 's orosz viceadmiral Ricord érkeztek a' török fővárosba; az első hihetőleg csak látogatóképen, minthogy negyed napra már a' dardanellákhoz ismét visszautazott.

ELEGYHIR.

Hamburgba Sydenhajó 30 ezer láda theevel, 122 ezer bambusnád bottal 's t. i. érkezett, e' hajó emberei számra főre 85, mind Japánok (japponiabeliek). Mióta az angol-indiai kereskedéssel megszűnt monopoliomot üzni a' keletindiai társaság, ez utóbbi években több nagy hajó érkezett ide, mellynek őrsége malájok, chinaiak 's más eredeti származékiból álla keleti Azsiának 's az ausztráliai szigeteknek. —

Legujabb: Londoni tudósítások után kétségtelen, hogy gen. Villaflor egy csata után Almadánál, a' Tajo bal partján, mellyben migueli gen. Telles-Jordao megveretett 's elesett, jul. 24ikén ment be Lissabonba, honnan 23ika éjjelen Cadaval hg 4,000 emberrel kitakarodott 's éjszak felé vonult. 25ikén Napier a' hajóhaddal 's hg Palmellával a' Tajoba evezett, miután az e' folyam fölötti erősegek d. Maria zászlóit már önkényt kitűzék. Mihelyt hg Cadaval Lissabont odahagyá, a' politikai vétségűek börtönei megnyittattak, 's gen. Villaflor hirdetésnynt bocsáta jul. 24d., mellyben a' népet csendre 's egyesülésre inti 's a' régi ezredek rögtöni újon szerkeztetését igéri. Pedro hirt kapván, 26ika éjjelen Portoból Lissabonba indult, amott parancsnokul gen. Saldanhát hagyván. Bourmont 27ikig nem támadá meg újra Portot, 's a' miguel sereg mozdulati odamutattak, hogy az a' város alól eltakarodni készül. — Marseilleben a' júliusi három nap alatt zavarok voltak. — A' zsidó-emancipatiói bill a' felsőházban megbukott.

A' gabona pesti piaczi ára aug. 16ikán 1833:								P é n z k e l e t:			
osz. m. vál. gar.	legjobb	közép	csekély	poz. m. vál. gar.	legjobb	közép	csekély	Bécs aug. 16ikén középár pengő pénzben			
Tisztabuza	138 $\frac{1}{2}$	113 $\frac{1}{4}$	106 $\frac{1}{2}$	Zab	33 $\frac{1}{4}$	32	30 $\frac{1}{2}$	Status 5 pC. kötel.	94 $\frac{1}{4}$	Bécs 2 $\frac{1}{2}$ pC. bankók.	—
Kétszeres	86 $\frac{1}{2}$	80	73 $\frac{1}{4}$	Köles	—	—	—	— 4 pC.	85 $\frac{1}{2}$	Kam. 2 $\frac{1}{2}$ pC. kötel.	—
Rozs	60	56 $\frac{1}{2}$	53 $\frac{1}{4}$	Köleskása	—	—	—	— 1820ki köles.	195 $\frac{1}{4}$	Bankrészvény	1218
Árpa	46 $\frac{1}{2}$	45 $\frac{1}{4}$	43 $\frac{1}{4}$	Kukoricza	62 $\frac{1}{2}$	—	—	— 1821ki	133 $\frac{1}{4}$	Cs. arany pC. agio	—